

УДК : 615.281:339.13(477)

THE RANGE OF ANTIBACTERIAL MEDICINAL PRODUCTS PRESENTED ON THE PHARMACEUTICAL MARKET OF UKRAINE

АСОРТИМЕНТ АНТИБАКТЕРІАЛЬНИХ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ, ПРЕДСТАВЛЕНИЙ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Palamar A.O. / Паламар А.О.*c.pharm.s., as.prof. / к.фарм.н., доц. кафедри фармації,**ORCID: 0000-0002-8935-3552***Kruhlyk Ya.D. / Круглик Я.Д.***студентка 5 курсу спеціальності «Фармація, промислова фармація»**Fifth-year student of the specialty «Pharmacy, Industrial Pharmacy»**Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, sq. Teatralna 2/**Буковинський державний медичний університет, Чернівці, пл. Театральна, 2*

Анотація. У статті представлено аналіз фармацевтичного ринку України антибактеріальних препаратів групи АТС «J01 – протимікробні засоби для системного застосування». Дослідження охоплює аналіз асортименту діючих речовин і лікарських форм, а також структури ринку як серед країн-імпортерів, так і серед вітчизняних виробників зазначених препаратів станом на березень 2025 року. В Україні зареєстровано понад 1100 антибактеріальних засобів, причому на ринку домінують препарати закордонного виробництва.

Ключові слова: фармацевтичний ринок, антибактеріальні препарати, антибіотикорезистентність, асортимент.

Вступ Антибактеріальні лікарські засоби є важливою складовою комплексної терапії інфекційних захворювань бактеріального генезу [12]. Ці препарати характеризуються здатністю вибірково пригнічувати життєдіяльність патогенних мікроорганізмів, що зумовлює їх ключову роль у сучасній медичній та фармацевтичній практиці [1; 2; 10]. На сучасному етапі вітчизняний фармацевтичний ринок характеризується широким асортиментом антибактеріальних препаратів, що розрізняються за хімічною природою діючих речовин, лікарськими формами та шляхами введення [11]. Водночас, поряд із розширенням номенклатури цих засобів, спостерігається загрозливе зростання показників антибіотикорезистентності, що ускладнює лікування бактеріальних інфекцій і знижує ефективність наявних методів лікування [6]. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання розробки нових антибактеріальних засобів або удосконалення існуючих препаратів, що потребує ґрунтовного аналізу зареєстрованих антимікробних лікарських засобів.

Саме тому, дослідження асортименту антибактеріальних засобів, представлених на фармацевтичному ринку, є важливим напрямом у забезпеченні ефективного та раціонального застосування антибіотиків [8]. Комплексний аналіз класифікаційних ознак, виробників, лікарських форм і способів введення дозволяє не лише сформувати цілісне уявлення про наявний асортимент, але й здійснити його оцінку з точки зору терапевтичної доцільності.

Мета роботи: аналіз вітчизняного фармацевтичного ринку лікарських засобів для антибактеріальної терапії з урахуванням форм випуску та країн-виробників.

Матеріали і методи. Для реалізації поставленої мети здійснено клініко-фармацевтичний аналіз антибактеріальних лікарських засобів зареєстрованих в Україні. Аналіз асортименту препаратів було здійснено за допомогою Державного реєстру лікарських засобів України та класифікаційною системою АТС (Anatomical Therapeutic Chemical Classification System), які було проаналізовано за наступною схемою: склад, лікарська форма, виробник. Як інформаційні джерела використано Державний реєстр лікарських засобів України [4], Державний формуляр лікарських засобів 16 випуск, розміщений на сайті Державного експертного центру МОЗ України [5], довідник лікарських препаратів Компендіум та електронні бази даних. Об'єктом дослідження стали лікарські засоби, що належать до групи «J01 – Протимікробні засоби для системного застосування» згідно з класифікацією АТС, а також відповідних підгруп: «J01A – Тетрацикліни», «J01B – Амфеніколи», «J01C – Бета-лактамі антибіотики: Пеніциліни», «J01D – Інші бета-лактамі антибіотики», «J01E – Сульфаніламід та триметоприм», «J01F – Макроліди, лінкозаміди та стрептограміни», «J01G – Аміноглікозиди», «J01M – Фторхінолони», «J01R – Комбінації антибактеріальних засобів», «J01X – Інші антибактеріальні засоби».

Для опрацювання матеріалу використано логічний, системно-аналітичний та порівняльний методи аналізу.

Результати дослідження та обговорення. За результатами пошукового запиту згідно з АТС-класифікацією за кодом «J01», було встановлено, що станом

на березень 2025 року на вітчизняному фармацевтичному ринку зареєстровано та представлено 1108 найменувань лікарських засобів цієї групи. Серед них найбільшу частку становлять закордонні лікарські засоби – 70,03%. Вітчизняні препарати складають 332 найменування, що складає 29,97 % від загальної кількості. Аналіз країн-виробників показав, що лікарські засоби для українського фармацевтичного ринку постачаються з 43 країн. Основними країнами-імпортерами для антибактеріальної терапії є Індія, Туреччина, Італія, Іспанія, Австрія та Греція. Розподіл за країнами-виробниками подано на рисунку 1.

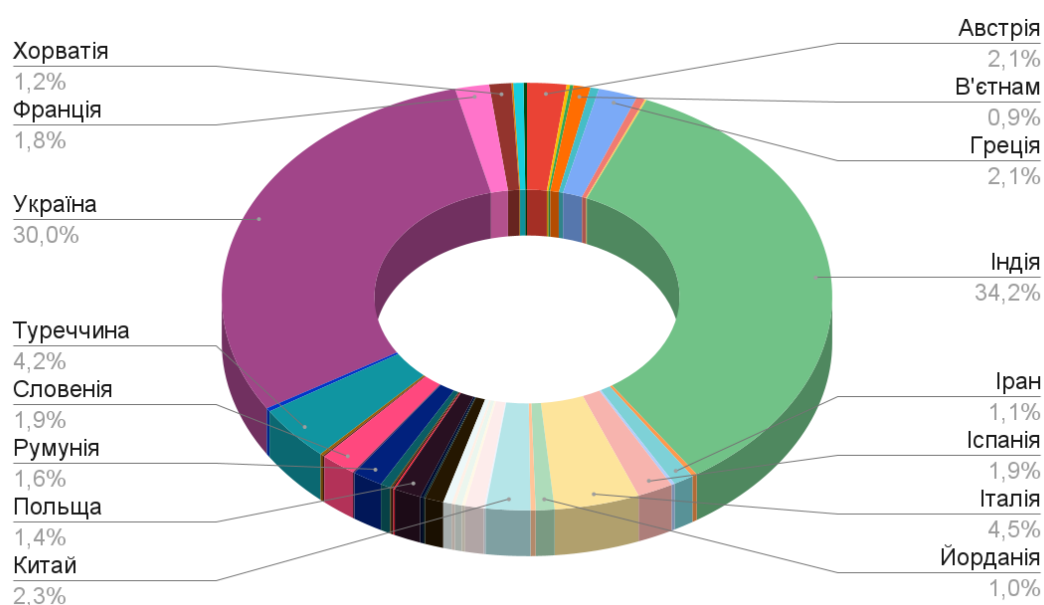

Рисунок 1 – Розподіл антибактеріальних засобів за країною-виробником

Згідно з результатами аналізу, номенклатуру вітчизняних антибактеріальних лікарських засобів забезпечують 28 виробників. Лідерами серед них є ПАТ «Київмедпрепарат», ТОВ «Науково-виробничий центр Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод», ПАТ «Лекхім-Харків», ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця», а також ТОВ «Юрія-Фарм» і дочірнє підприємство «Фарматрейд». Розподіл за виробниками наведено на рисунку 2.

Аналіз розподілу лікарських засобів за способом застосування показав, що препарати досліджуваного сегмента випускаються у різних лікарських формах (рисинок 3). Це значно розширює можливості їх використання серед різних

категорій населення та при різних клінічних станах. Пероральні лікарські форми представлені у вигляді розчинів (0,7%), таблеток (32,0%), порошків (20,0%), капсул (3,5%), гранул (2,2%) та суспензій (0,4%). Засоби для парентерального введення становлять 38,0% усього сегмента. Окрім того, на ринку зареєстровані протимікробні препарати у формі концентратів (0,5%), ліофілізатів (2,6%) та супозиторіїв (0,1%)

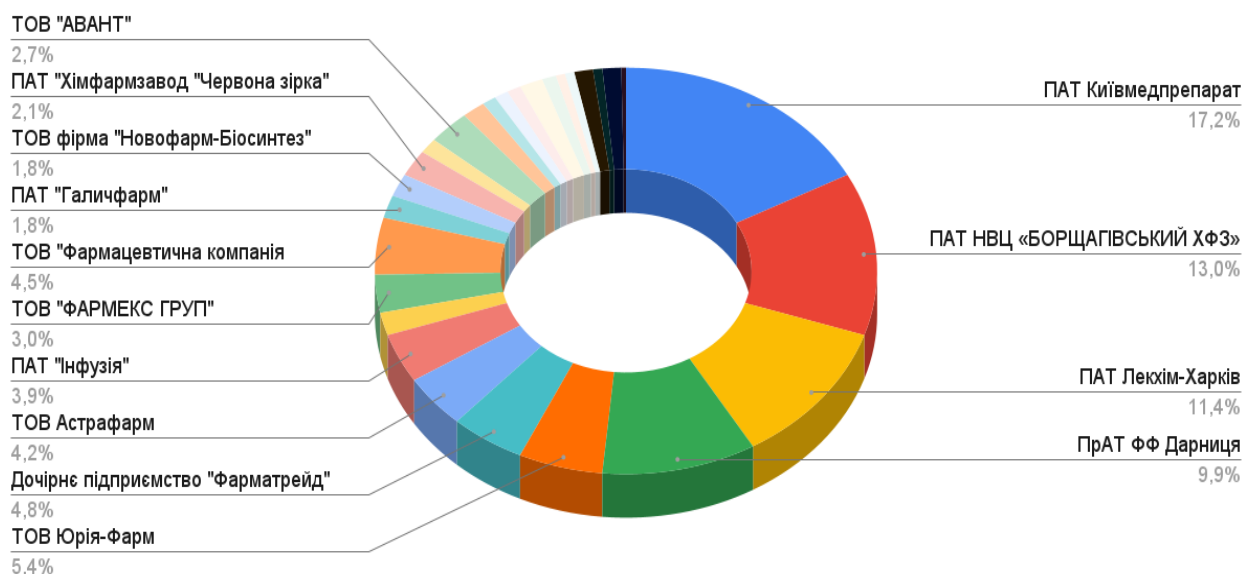

Рисунок 2 – Розподіл за кількістю пропозицій протимікробних засобів вітчизняними фірмами-виробниками

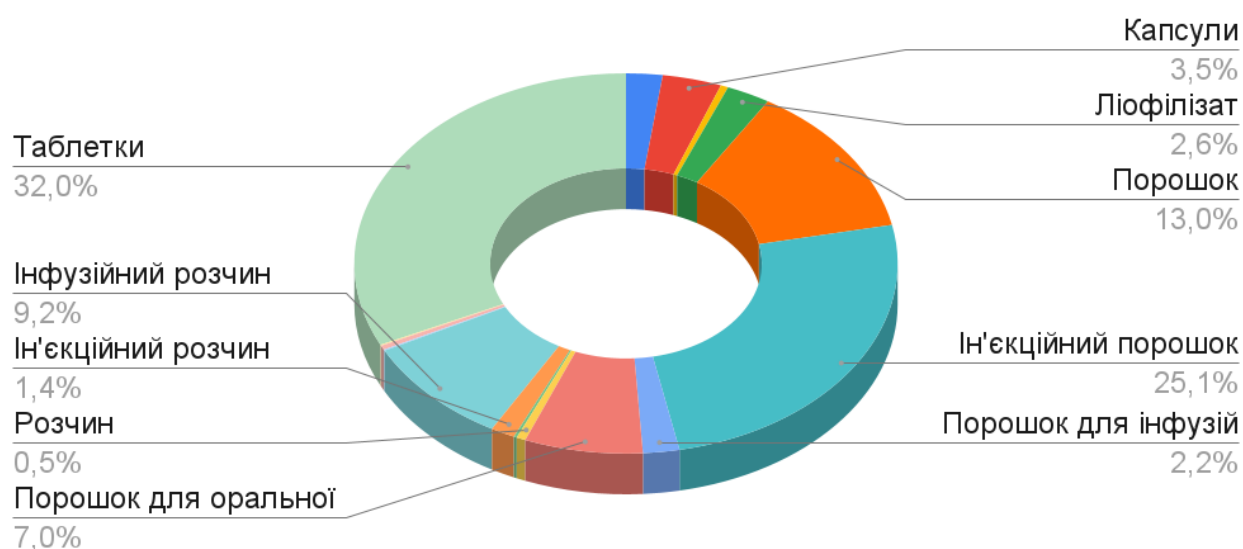

Рисунок 3 – Розподіл протимікробних лікарських засобів за лікарськими формами

Слід зазначити, що таблетована форма антибактеріальних препаратів займає найбільшу частку фармацевтичного ринку. Це зумовлено її зручністю застосування, точністю дозування, можливістю маскування неприємного смаку, а також довшим терміном зберігання порівняно з рідкими лікарськими формами.

Аналіз структури ринку за кількістю діючих речовин показує, що переважна більшість антибактеріальних препаратів є монокомпонентними – 88,1%. Відповідно, частка багатокомпонентних засобів становить 11,9 % від загального обсягу ринку (рисунок 4).

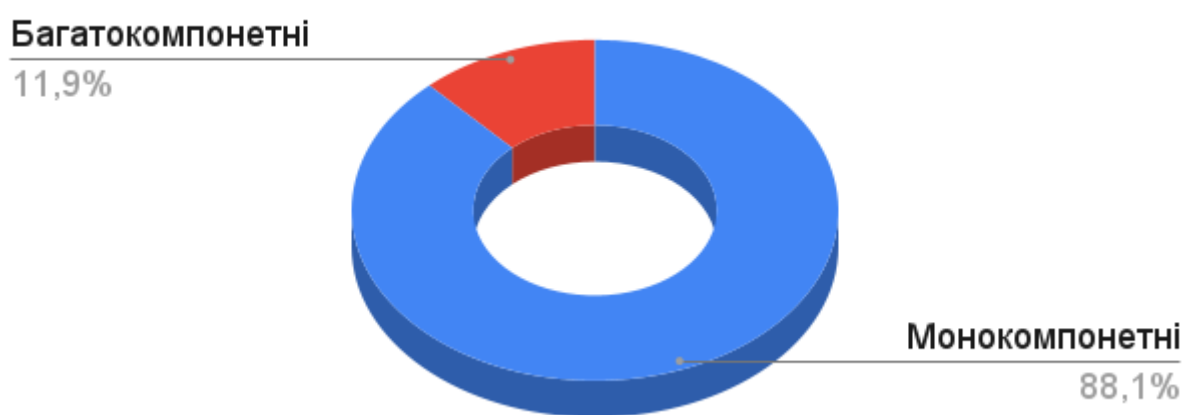

Рисунок 4 – Розподіл зареєстрованих в Україні антибактеріальних препаратів за складом

При вивченні кількісного складу антибактеріальних лікарських засобів на фармацевтичному ринку було виявлено, що найбільшу частку займають препарати групи J01D – інші бета-лактамі антибактеріальні засоби, до яких належать цефалоспорини (цефтриаксон, цефазолін), монобактами (азтреонам) та карбапенеми (іміпенем, меропенем) (рисунок 5). Їхнє широке застосування обумовлене низкою переваг: широким спектром дії, різноманіттям лікарських форм та високою ефективністю при лікуванні бактеріальних інфекцій. Слід також зазначити їхню незамінність у терапії численних інфекцій, серед яких інфекції дихальних шляхів (пневмонія, бронхіт) [7], сечовивідних шляхів (цистит) [9], а також кісток і суглобів (остеомиєліт, артрит) [3] тощо.

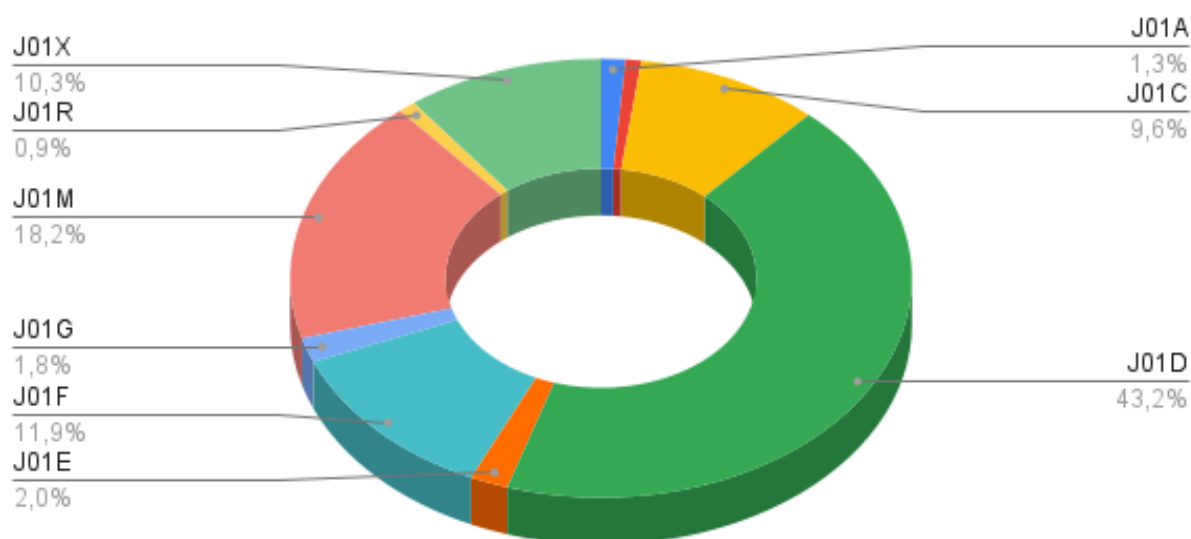

Рисунок 5 – Розподіл препаратів групи J01 за АТС-класами

Висновки. За результатами аналізу асортименту зареєстрованих в Україні лікарських засобів групи «J01 – антибактеріальні засоби для системного застосування» (за АТС-класифікацією), з урахуванням країни-виробника, кількості компонентів і форми випуску, встановлено такі дані: зареєстровано 1108 найменувань лікарських препаратів, з яких 70,03% становлять імпорتنі засоби. Препарати закордонного виробництва постачаються з 43 країн світу. Основними імпортерами є Індія, Туреччина, Італія, Іспанія, Австрія та Греція. Виробництво вітчизняних антибактеріальних засобів забезпечують 28 підприємств, серед яких: ПАТ «Київмедпрепарат», ТОВ «Науково-виробничий центр «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод», ПАТ «Лекхім-Харків», ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»», ТОВ «Юрій-Фарм». Більшість препаратів представлені у твердих (таблетки, капсули, порошки, гранули) та рідких (розчини, суспензії) лікарських формах, серед яких переважає таблетована форма (32%). Також встановлено, що в асортименті домінують монокомпонентні препарати (88,1%).

Отже, незважаючи на досягнення у сфері розробки антибактеріальних засобів, обсяги виробництва вітчизняної продукції залишаються недостатніми. У зв'язку з цим створення нових лікарських засобів цієї групи залишається актуальним напрямом для вітчизняної науки та фармацевтичної промисловості.

Література.

1. Антибіотики втрачають ефективність! V Міжнародний конгрес «Antibiotic resistance STOP!» 18-19 листопада 2023 (online). Здоров'я жінки. 2023. (6). 4-12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zdzh_2023_6_3
2. Бондар, Т., 2020. Антибіотики в стоматології (Огляд літератури). Український науково-медичний молодіжний журнал, (2). pp.. 15-24. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unmmj_2020_2_4
3. Грицай, М.П., 2019. Еволюція наукових досліджень і лікування хірургічної інфекції кісток та суглобів в Україні. Вісник ортопедії, травматології та протезування, (1), pp.58-62. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Votip_2019_1_12
4. Державний реєстр лікарських засобів [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.drlz.com.ua>
5. Державний формуляр лікарських засобів України 16 випуск [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dec.gov.ua/materials/chinnij-vipusk-derzhavnogo-formulyara-likarskih-zasobiv/>
6. Костюк, О., 2023. Проблема антибіотикорезистентності: актуальність і шляхи вирішення. Медична газета «Здоров'я України 21 сторіччя» (16, 552).
7. Крамарьов, С.О. and Гречуха, Є.О., 2019. Аспекти лікування інфекцій нижніх дихальних шляхів з погляду клінічних настанов різних країн (бронхіоліт, бронхіт, позагоспітальна пневмонія). Актуал. інфектологія, (7, р.4), 181-188.
8. Кулицький, С., 2019. Фармацевтична галузь і фармацевтичний ринок в Україні: стан і проблеми розвитку. Україна: події, факти, коментарі, (6), 41-53.
9. Матюха, Л.Ф. and Титова, Т.А., 2018. Основні підходи лікування інфекції сечовивідних шляхів у практиці сімейного лікаря. Семейная медицина, (3), pp.93-99. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/simmed_2018_3_19
10. Притула, Р.Л., Притула, Л.Г., Осьодло, Г.В., Кожокару, А.А. and Нарожнов, В.В., 2016. Антибіотики цефалоспоринового ряду на фармацевтичному ринку України. Військова медицина України, (16, № 4), pp.55-59. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmuk_2016_16_4_10

11. Семенчук, Ю.М., Стадницька, Н.Є., 2022. Аналіз асортименту антибактеріальних засобів для системного застосування фармацевтичного ринку України. Хімія, технологія та застосування речовин, (5, 1), pp.75-81.

12. Ткаченко, Т., 2019. Пеніциліни – антибіотики, з яких усе починалось. Фармацевт Практик, (1), pp.14-15. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/farmpr_2019_1_8

Abstract: the article presents an analysis of the Ukrainian pharmaceutical market of antibacterial drugs belonging to ATC group «J01 – Antibacterials for systemic use». The study includes an analysis of the range of active pharmaceutical ingredients and dosage forms, as well as the market structure among both importing countries and domestic manufacturers of these drugs as of March 2025. More than 1,100 antibacterial drugs are registered in Ukraine, with the market being dominated by foreign-produced medicines

Key words: pharmaceutical market, antibacterial drugs, antibiotic resistance, assortment

Стаття відправлена: 05.05.2025 р.

© Паламар А.О., Круглик Я. Д.